

Školitelský posudek na bakalářskou diplomovou práci Zuzany Janouškové *Čínská inspirace v divadelní tvorbě Bertolta Brechta*

Školitel: Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.

Bakalářská práce Zuzany Janouškové patří k těm nejzdařilejším, které jsem jako školitel zatím vedl. Jde o práci, která splňuje nejen veškerá kritéria kladená na práci tohoto typu, nýbrž snese daleko tvrdší měřítka, jimiž jsou posuzovány studie, které aspirují na publikování v odborných periodících. Pevně doufám, že s menšími úpravami bude tato BP v odborném periodiku skutečně vydána, protože přináší mnoho pozoruhodných zjištění vyrůstajících z velmi pečlivého výzkumu vybraného tématu.

Janoušková ve své BP nahlíží oblast, která je v českém prostředí notoricky známá – Brechtovo pojetí zcizovacího efektu, které vycházelo z jeho setkání s čínským divadlem reprezentovaným slavným čínským hercem Mei Lanfangem. Janoušková se ale nespokojuje pouze se samotným Brechtovým konceptem. Čtenáře uvádí do širšího kontextu evropského vnímání Číny, které mělo nemalý vliv na formování Brechtova vztahu k této zemi a její kultuře. Její analýza kulturně-politického vztahu Evropa–Čína je dle mého soudu pozoruhodným příspěvkem do debaty, kterou započal svou knihou *Orientalismus* Edward Said (nebylo by možná na škodu tuto knihu vzít v potaz). Janouškové úvod nedělá ve své stručnosti nic jiného než Said ve své publikaci, tedy analýzu koloniálního diskurzu (noetického násilí), který si, z pohledu Evropy, přivlastňuje prostor jiného, aby do něj mohl projektovat své vlastní kódy, představy, vize, kulturní nadřazenosti apod. Jde o důležité uvedení do problematiky, neboť právě tento diskurz vyprovokoval Brechta (podobně jako Artauda) k reakci, která měla tento diskurz korigovat. Jak se ukazuje, a Janoušková to v BP precizně dokládá, nejednalo se o žádnou nápravu vnímání Číny, ale o další, jakkoli inspirativní, dezinterpretování (tedy noetické násilí) jiného za účelem vlastních uměleckých ambicí.

Janouškové práce – a to je na ní nejcennější – není ale pouze o Brechtovi a jeho deformovaném porozumění čínskému divadelnímu umění, ale a především o čínském divadle. Janoušková se jakožto začínající sinoložka studující v Pekingu snaží revidovat nejen Brechtovo, ale i tradiční a pod kůži zalezlé chápání čínského/asijského divadla jako jakési starobylé konzervy naplněné systémem ustálených kódů nebo tzv. antiiluzivní komunikace prosté čtvrté stěny a jakéhokoli zbytečného prožitku apod. Ve svém čtení čínského divadla skrze Brechta a naopak odvrhuje Janoušková europocentrické brýle mámení (tedy všech znakových systémů, čtvrtých stěn a antiiluzí – ty jsou totiž mimo řád diskurzu zkoumaného jevu) a jde ke zdroji, vychází z něho; neaplikuje jazyk evropské estetiky, ale naslouchá jazyku vlastnímu konkrétnímu prostředí. Samozřejmě, kdo se s asijským divadlem setkal, toho tolik nepřekvapí Janouškové zjištění, že ustálené vzorce a znaky nevyklučují bytostný emocionální prožitek, naprostou hercovu angažovanost v nově oživovaném znaku. Naopak, tyto z generace na generaci předávané partitury spíše tento prožitek mocně stimulují. Ostatně v čem jiném by se herec tohoto typu divadla realizoval, a na co jiného by chodil divák – vždyť divadelní událost je, řečeno se Zeamim (omlouvám se za japonskou odbočku), květem předávaným ze srdce do srdce. Tak jakápak antiiluze, čtvrtá stěna a kdovíco ještě! Znak je důležitý (je možné vůbec hovořit o znaku?), jeho fenomenální re-konstituování za přítomnosti diváků snad ještě důležitější. Janoušková však nezůstává u intuitivních výkřiků, které zavánějí alergií na sémiotickou redukci (asijského) divadla. Má totiž jednu podstatnou výhodu – svá tvrzení může seriózně podložit pertinentními důkazy, které např. nachází v Mei Lanfangových denících.

Cenné na práci je i to, že Janoušková, jakkoli tvrdě atakuje zaběhlé vzorce chápání

čínského divadla, nepropadá nebezpečnému revizorskému opojení z dopadení viníků a zůstává velmi citlivým a vyváženým kritikem, který vposledku uznává důležitost Brechtova konceptu pro dějiny světového divadla. Sám Said, přestože byl kritikem eurocentrismu, tvrdil, že v rámci kulturní výměny nelze hovořit o věřitelích a dlužnících. Obezřetný, nenabubřelý kritický osten je dalším z mnoha kladů práce, pod níž jsem s velkým potěšením podepsán jako školitel. Práci navrhuji k obhajobě s hodnocením výborně.

V Praze 5. září 2012

Martin Pšenička